

ХТО ТАКІ ПРОТЕСТАНТИ?

Походження терміну «протестантизм»

Термін «протестант» виник у 1529 році, через 12 років після початку Реформації. Шпаєрський собор скасував своє попереднє рішення про те, що правитель кожної окремої держави міг сповідувати віру, яку вважав істиною. Тому німецькі лютеранські князі подали офіційний протест, після чого новий рух отримав назву «протестантизм». Сьогодні цей термін окреслює один з трьох, поряд з католицизмом і православ'ям, головних напрямків християнства, та представляє собою численні самостійні Церкви і деномінації. Це найбільш чисельна у світі християнська група після католицизму.

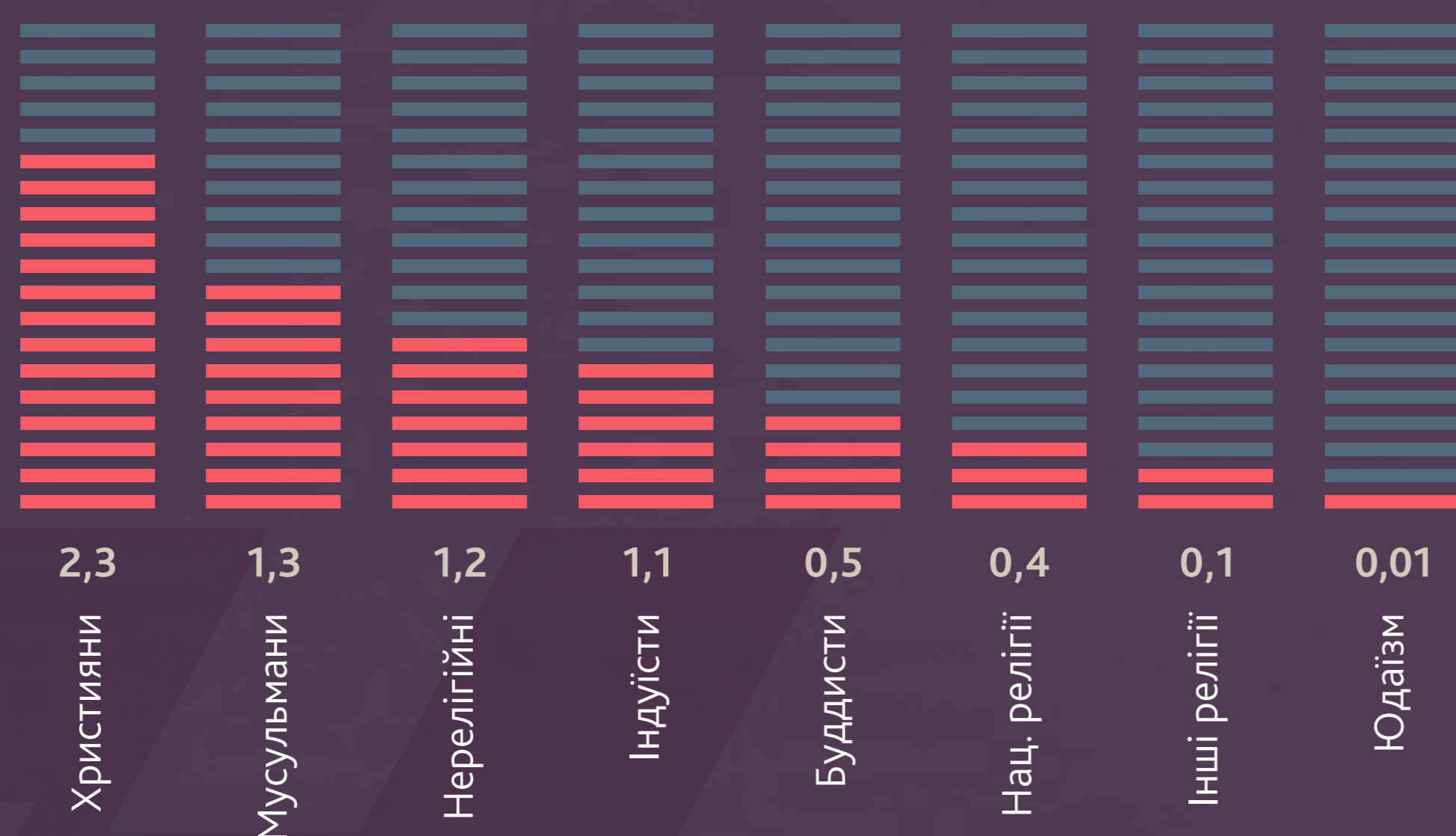
Чисельність у світі серед світових релігій і християнських конфесій

СТАТИСТИКА ПО РЕЛІГІЯХ СВІТУ

- Християни – 31,2%
- Мусульмани – 24,1%
- Нерелігійні – 16%
- Індуїсти – 15,1%
- Буддисти – 6,9%
- Національні релігії – 5,7%
- Інші релігії – 0,8%
- Юдаїзм – 0,2%

КІЛЬКІСТЬ ЛЮДЕЙ СТАНОМ НА 2015 РІК (у мільйонах)

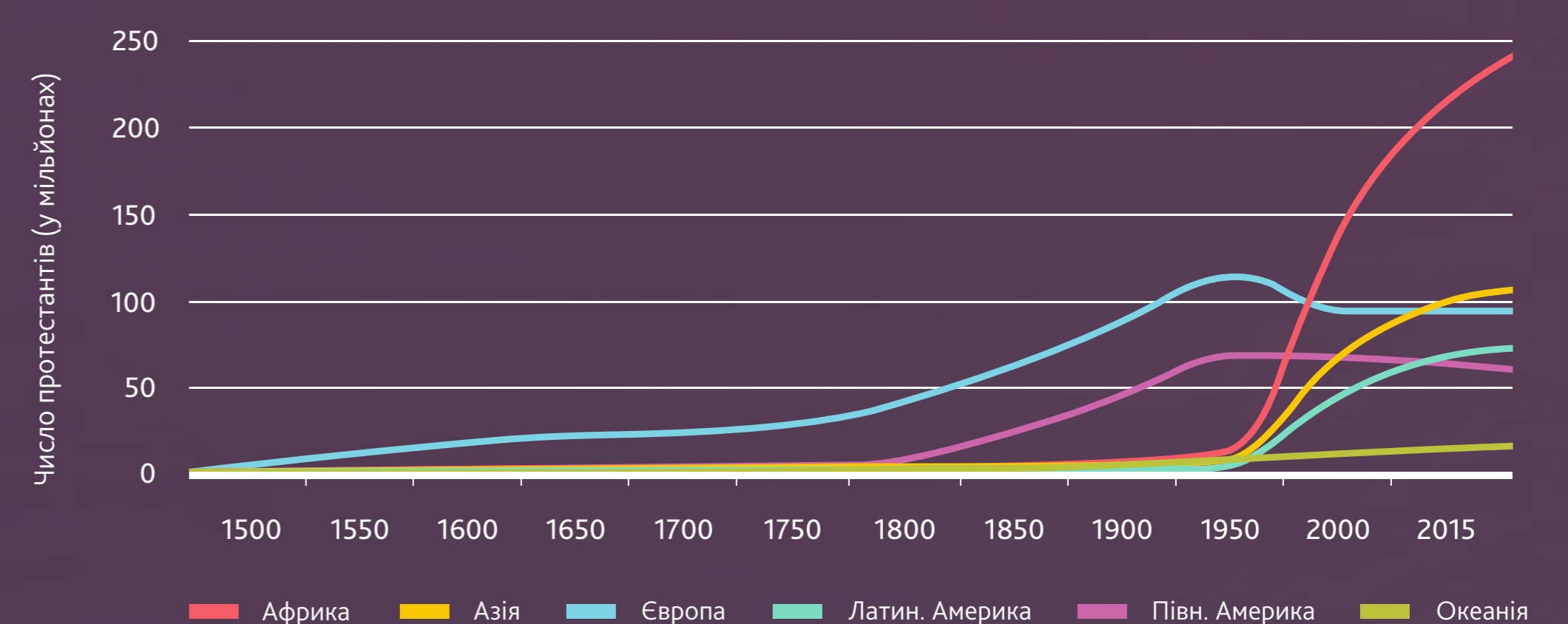

ЧИСЕЛЬНІСТЬ ХРИСТІЯНСЬКИХ КОНФЕСІЙ

ОРІЕНТОВНА КІЛЬКІСТЬ ХРИСТІЯН РІЗНИХ КОНФЕСІЙ

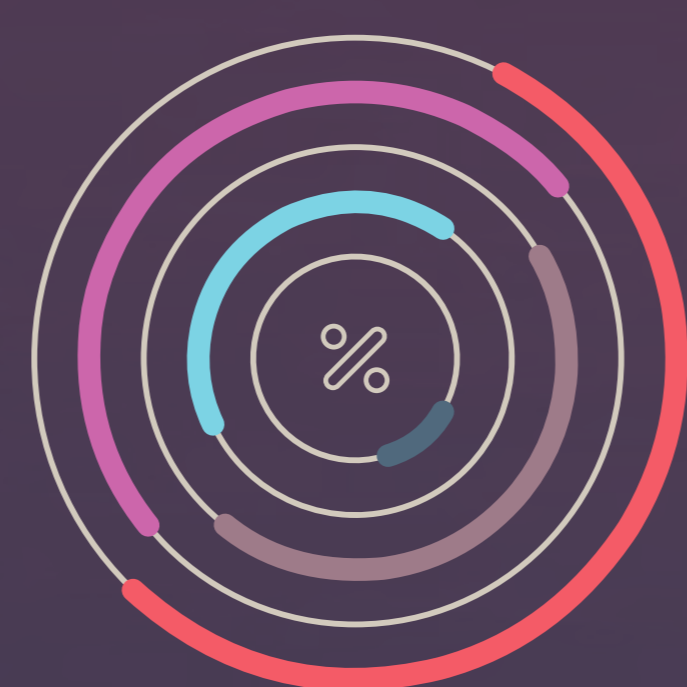
Деномінація	К-СТЬ ВІРЯН СТАНОМ НА 2010 РІК	ВІДСОТОК ВІД СВІТОВОГО НАСЕЛЕННЯ	ВІДСОТОК ВІД ХРИСТІЯНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ СВІТУ
Католики	1,094,610,000	15,9%	50,1%
Протестанти	800,640,000	11,6%	36,7%
Православні	260,380,000	3,8%	11,9%
Інші християни	28,430,000	0,4%	1,3%
Разом християн	2,184,060,000	31,7%	100,0%

ДИНАМІКА ЗРОСТАННЯ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПРОТЕСТАНТІВ НА КОНТИНЕНТАХ (1500 – 2015)

РОЗПОДІЛ ПРОТЕСТАНТІВ ПО КОНТИНЕНТАХ

- Субсахарська Африка – 36,9%
- Північна та Південна Америка – 32,9%
- Азіатсько-Тихоокеанський регіон – 17,4%
- Європа – 12,6%
- Близький Схід та Північна Африка – 0,2%

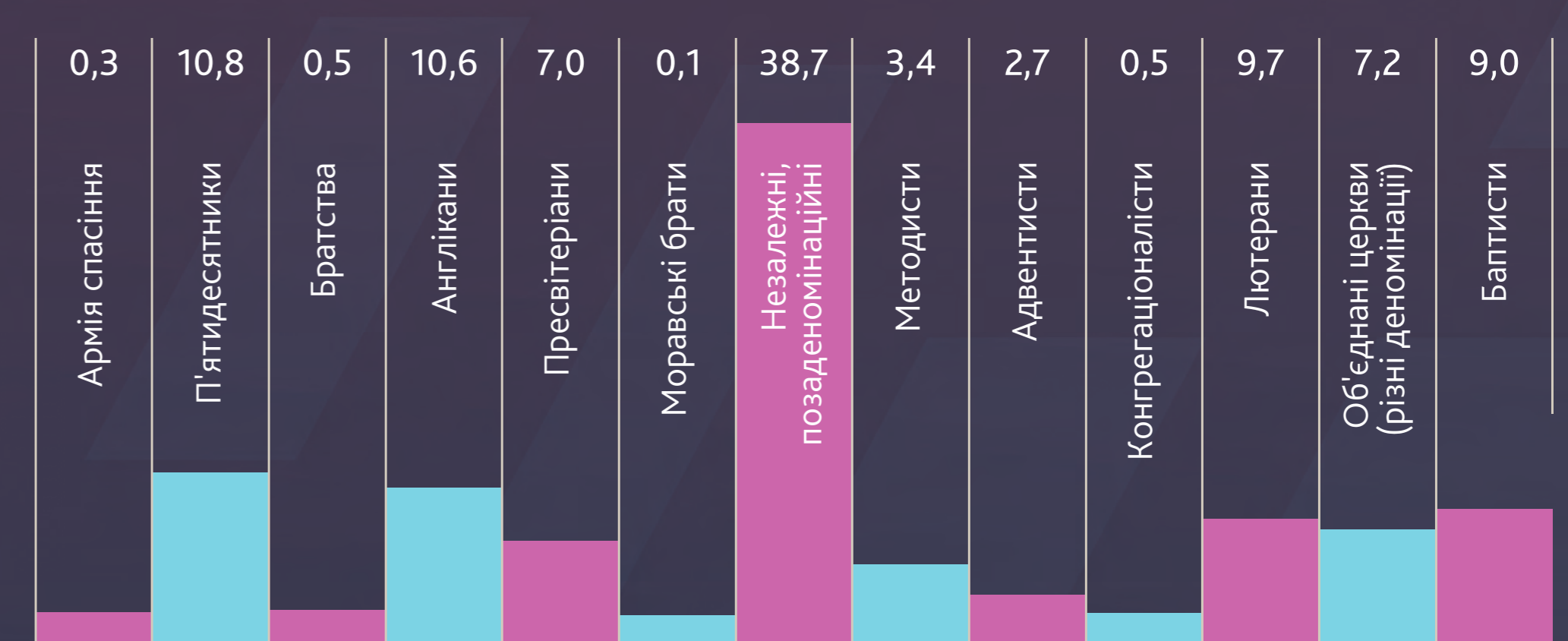
ПРОТЕСТАНТСЬКІ ДЕНОМІНАЦІЇ ТА РУХИ

Деномінація	ОРІЕНТОВНА К-СТЬ ЛЮДЕЙ	ВІДСОТОК ВІД СВІТОВОГО НАСЕЛЕННЯ	ВІДСОТОК ВІД ХРИСТІЯНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ СВІТУ
П'ятидесятники	279,080,000	4,0%	12,8%
Харизмати	304,990,000	4,4%	14,0%
П'ятидесятники та харизмати разом	584,080,000	8,5%	26,7%
Інші євангельські християни	285,480,000	4,1%	13,3%

ТОП-10 ПРОТЕСТАНТСЬКИХ КРАЇН ЗА ЧИСЕЛЬНІСТЮ НАСЕЛЕННЯ

Країни	К-СТЬ ПРОТЕСТАНТІВ СТАНОМ НА 2010 РІК	ВІДСОТОК ВІД НАСЕЛЕННЯ КРАЇНИ	ВІДСОТОК ВІД ХРИСТІЯНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ СВІТУ
США	159,850,000	51,1%	20,0%
Нігерія	59,680,000	37,7%	7,5%
Китай	58,040,000	4,3%	7,2%
Бразилія	40,500,000	20,8%	5,1%
Південна Африка	36,550,000	72,9%	4,6%
Велика Британія	33,820,000	54,5%	4,2%
Дем. Респ. Конго	31,700,000	48,1%	4,0%
Німеччина	28,640,000	34,8%	3,6%
Кенія	24,160,000	59,6%	3,0%
Індія	18,860,000	1,5%	2,4%
Разом у топ-10 країнах	491,820,000	13,9%	61,4%
Разом у інших країнах	308,820,000	1,8%	38,6%
Разом у світі	800,640,000	11,6%	100,0%

СТАТИСТИКА ХРИСТІЯНСЬКИХ ДЕНОМІНАЦІЙ (у відсотках від загальної к-сті)

Джерела:

Американський дослідницький центр Pew Research Center
CENTER FOR THE STUDY OF GLOBAL CHRISTIANITY at Gordon-Conwell Theological Seminary
researchgate.net/publication/309471126_Christianity_2017_Five_Hundred_Years_of_Protestant_Christianity

ПРОТЕСТАНТСЬКІ ДЕНОМІНАЦІЇ

ТЕЧІЇ ТА РУХИ

XVI - XVII СТОЛІТТЯ

МАГІСТЕРСЬКА РЕФОРМАЦІЯ

Реформа церковного життя у тісній співпраці зі світською владою

РАДИКАЛЬНА РЕФОРМАЦІЯ

Реформа церковного життя незалежно від світської влади

ЛЮТЕРАНСТВО

Німеччина / М. Лютер

- Тайства – тільки хрещення і причастя
- Христос присутній під час причастя через символ
- Істинне все, що не суперечить Біблії
- Вплив світської влади на церковний устрій

ЦВІНГЛАНСТВО

Швейцарія / У. Цвінглі

- Радикальне спрощення обрядовості
- Причастя – це тільки символ
- Істинне тільки те, що підтверджено Біблією

КАЛЬВІНІЗМ

Швейцарія / Ж. Кальвін

- Панування Бога над усіма сферами життя
- Чітке розмежування світської і духовної влади
- Вчення про вплив Церкви на суспільно-політичне життя
- Причастя – через символ ми приєднуємося до Тіла
- Вчення про передвизначення

МІСТИКИ

Напрямок, в якому провідну роль відігравали лідери, які отримували містичне одкровення

ЦЕНТРИСТИ

Представники цього напрямку намагалися утримати баланс між особистим і біблійним одкровенням

РАЦІОНАЛІСТИ

Головний акцент цього напрямку на раціональному пізнанні Бога

ГУГЕНОТИ

Франція / Жак Лефевр д'Етапль

- Акцент на релігійних, політичних і економічних свободах

АНГЛІКАНСТВО

Англія / Генріх VIII

- Теологія Кальвіна «на службі у держави»
- Залишені елементи католицької літургії та обрядовості

ПРЕСВІТЕРІАНСТВО

Шотландія / Дж. Нокс

- Відмова від посередницької ролі духовенства (між Богом і людьми)
- Відсутність єпископального устрою
- Вибірність пресвітерів

АНГЛІКАНСЬКІ ПУРИТАНИ

Рух всередині англіканської церкви

- Повне очищення від залишків католицизму
- Відмова від небіблійної обрядовості

ПУРИТАНСЬКІ СЕПАРАТИСТИ

Англія / Р. Браун

- Відділення від державної церкви
- Общинний, а не приходський церковний устрій

ІНДЕПЕНДЕНТИ (Конгрегаціоналісти)

Рух всередині англіканської церкви

- Общинний спосіб церковної організації
- Автономність помісних громад
- Спрощення церковної ієрархії

БІБЛІЙНІ АНАБАПТИСТИ

Швейцарія, Німеччина / К. Гребель, Ф. Манс

- Хрещення у зрілому віці
- Особиста святість і тісні взаємовідносини з Богом
- Пацифізм

МЕНОНІТИ

Нідерланди / Менно Сімонс

- Хрещення у зрілому віці по вірі
- Особливий акцент на трієдиній сутності Бога
- Повне відділення від церкви
- Пацифізм

БАПТИСТИ

Англія / Джон Сміт

- Хрещення по вірі у зрілому віці
- Вимога свободи совісті і віросповідання

АНАБАПТИСТИ-ХОЛІАСТИ

Німеччина / Т. Мюнцер, Ян Матійс

- Хрещення у зрілому віці
- Відмова від обрядовості
- Містичне спілкування з Богом
- Побудова Царства Божого на землі, в тому числі насильницькими методами
- Есхатологічне очікування (акцент на другому пришесті Христа)

КВАКЕРИ

Англія / Д. Фокс

- Невизнання церковного порядку, обрядів, свят, співів
- Визнання спонтанних промов, пісень, співів, під впливом Духа Святого
- Істина через особисте одкровення
- Пацифізм
- Соціальне служіння

СОЦІАНСТВО

Річ Посполита / Фаусто Соццині

- Основний акцент на дослідженні догмату про Трійцю і його заперечення (антитринітарії)

ПАРТИКУЛЯРНІ БАПТИСТИ

Англія / Генрі Джейкоб

- Вчення кальвіністів про передвизначення

ЗАГАЛЬНІ БАПТИСТИ

Англія / Томас Хелвіс

- Армініанський погляд на питання спасіння

АМІШИ

Німеччина, Швейцарія, Нідерланди, США / Яков Амман

- Повна ізоляваність від усього світського
- Відмова від здобутків цивілізації
- Домашні зібрання
- Аскетизм

XVIII - XIX СТОЛІТТЯ

РІВАЙВЕЛІЗМ

Рух за пробудження і реформування протестантських церков

ПІЄТИЗМ

Німеччина / А. Франк, Ф. Шпенер

- Вимога особистої святості і тісних взаємовідносин з Богом
- Відмежування і протиставлення себе світові
- Заборона світських розваг, клятв і судових справ
- Пацифізм

ГЕРНГУТЕРИ ТА МОРАВСЬКІ БРАТИ

Німеччина / Л. Цинцендорф

- Особиста святість і тісні взаємини з Богом
- Общинний спосіб життя
- Активна місіонерська діяльність

МЕТОДИЗМ

Англія / Джон і Чарльз Веслі, Джордж Вайтфільд

- Моральне відновлення, особисті взаємовідносини з Богом
- Регулярне вивчення Біблії
- Активна місіонерська та соціальна робота

АРМІЯ СПАСІННЯ

Англія / Вільям Бут

- Благодійна і благовісницька робота серед нижчих верств суспільства

РУХ ВСЕРЕДИНІ АНГЛІКАНСЬКОЇ ЦЕРКВИ

ВИСОКА ЦЕРКВА

Англія / Джон Кебала

- Вплив католицизму на літургію і духовність

ШИРОКА ЦЕРКВА

Англія / Джон Тейлор

- Ліберальна теологія
- Проповідь раціоналізму та віротерпимості

НИЗЬКА ЦЕРКВА

Англія / Спадкоємці пуритан

- Особиста святість і тісні взаємовідносини з Богом
- Активна соціальна робота

ПЛІМУТСЬКІ БРАТИ

Англія / Джон Нельсон Дарбі

- Повна автономія від держави
- Буквальне розуміння Євангелії
- Відмова від форми богослужінь, ритуалів, традицій і символів віри
- Пряме керівництво Духа Святого

АДВЕНТИСТИ

США / В. Міллер, Є. Уайт

- Есхатологічне очікування
- Дотримання Десяти заповідей з акцентом на шанування суботи
- Пропаганда здорового способу життя
- Вчення про відсутність вічного покарання грішників

XX СТОЛІТТЯ

П'ЯТИДЕСЯТНИКИ

США / Ч. Пархем, В. Сеймур

- Повернення до першоапостольської практики
- Хрещення Духом святим зі знаменами інших мов
- Особисті взаємовідносини з Богом і благочестя

ХАРИЗМАТИ

США

- Зосередженість на особистому, емоційному переживанні Духа Святого
- Необхідність прояву дарів Духа Святого

МЕСІАНСЬКИЙ ЮДАЇЗМ

США / Мартін Чернов

- Віра в Іешу Месію
- Особливий акцент на вченні Тори
- Збереження єврейської ідентичності в контексті Нового Завіту
- Заперечення «теорії заміщення»

ВИДАТНІ ПРОТЕСТАНТИ

ВІДОМІ ПРОТЕСТАНТИ У СФЕРІ НАУКИ:

Френсіс Бекон
1561 – 1627

англійський філософ, відомий тим, що поклав початок науковому методу дослідження, заснованого на експериментуванні та індуктивному міркуванні

Йоганн Кеплер
1571 – 1630

математик і астроном, встановив закони руху планет навколо сонця (Закони Кеплера)

Роберт Бойль
1627 – 1691

англійський хімік, фізик. Запровадив наукове поняття «хімічний елемент». Один із засновників якісного хімічного аналізу. Відкрив закон про залежність об'єму газу від тиску (закон Бойля)

Ісаак Ньютон
1642 – 1727

англійський вчений, що заклав основи сучасного природознавства, творець класичної фізики. Сформулював закони руху, відомі як закони Ньютона й закон всесвітнього тяжіння

Ґотфрід Лейбніц
1646 – 1716

німецький вчений, який створив комбінаторику як науку, заклав основи математичної логіки, описав двійкову систему числення

Джордж Берклі
1685 – 1753

англійський філософ, відомий своєю системою спіритуалістичної філософії; доводив неспроможність матеріалізму

Майкл Фарадей
1791 – 1867

англійський фізик, відкрив електромагнітну індукцію. Створив першу модель електродвигуна, основоположник вчення про електромагнітне поле

Макс Планк
1858 – 1947

німецький фізик, здійснив вагомий внесок в розвиток областей фізики, більш відомий через квантову теорію, яка зробила революцію в розумінні атомних і субатомних світів

Гуго Гроцій
1583 – 1645

голландський юрист і апологет, один з кращих теоретиків природного права. Зачинатель міжнародного права

Ян Амос Коменський
1592 – 1670

чеський теолог, мислитель, педагог, письменник, основоположник сучасної педагогіки

ВІДОМІ ПРОТЕСТАНТИ У СФЕРІ ПОЛІТИКИ:

Радзивілл Чорний
1515 – 1565

державний, військовий, політичний діяч Великого князівства Литовського. Великий канцлер литовський. Головний протестантський реформатор Великого князівства Литовського

Вільям Вілберфорс
1759 – 1833

британський політик, християнин, відомий своєю боротьбою з рабством і работоргівлею. Він кинув виклик системі і самотужки боровся з несправедливістю

Авраам Лінкольн
1809 – 1865

шістнадцятий президент США. Завдяки йому була прийнята 13-а поправка до Конституції США, яка скасовувала рабство

Джон Вітерспун
1723 – 1794

пресвітеріанський служитель, президент Принстонського університету з 1768 по 1783 роки, який підписав Декларацію Незалежності США

Мартін Лютер Кінг
1929 – 1968

американський баптистський проповідник і лідер руху за громадянські права 1960-х років. Його політичні зусилля призвели до викоріння расової дискримінації в США

Абрахам Кайпер
1837 – 1920

державний діяч, богослов, прем'єр-міністр Нідерландів (1901 – 1905 рр.). Присвятив життя реформації суспільства і держави у відповідності з християнським світоглядом

Олівер Кромвель
1599 – 1658

англійський державний і військовий діяч, лідер індепендентів під час громадянської війни в Англії, прибічник парламентаризму

Гаспар II де Коліньї
1519 – 1572

французький державний діяч, адмірал, кальвініст, один з лідерів гугенотів під час релігійних воєн у Франції. Борець за релігійну свободу

Самуель Рутерфорд
1600 – 1661

шотландський пресвітеріанський пастор, автор політичного трактату «Закон – Король» (1644 р.) Висловився в підтримку конституціоналізму та обмеження прав монарха законом

Карл Манергейм
1867 – 1951

відомий фінський маршал, який зупинив радянську агресію і відстояв незалежність своєї держави. Президент Фінляндії

ВІДОМІ ПРОТЕСТАНТИ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ:

Джон Буньян
1628 – 1688

англійський письменник, баптистський проповідник. Автор таких книг: «Духовна війна», «Подорож пілігрима», «Християна і її діти», «Христос – досконалий Спаситель»

Йоганн Себастьян Бах
1685 – 1750

видатний німецький композитор, один із творців світової музичної класики. Один з найвидатніших композиторів світу

Альбрехт Дюрер
1471 – 1528

видатний німецький художник. Основоположник мистецтва німецького Відродження. Математик і теоретик мистецтва

Лукас Кранах Старший
1472 – 1553

відомий німецький художник 1-ї половини XVI ст. Малював портрети і релігійні картини. Прихильно ставився до діячів Реформації, був приятелем Мартіна Лютера

Ганс Гольбейн Молодший
1497 – 1543

видатний німецький художник епохи Відродження, який брав участь у створенні німецького перекладу Біблії Мартіна Лютера

Пітер Брейгель Старший
1525 – 1569

нідерландський художник, який визначив новий характер релігійного живопису. Він зображував не тільки біблійні сюжети, але й реальних людей

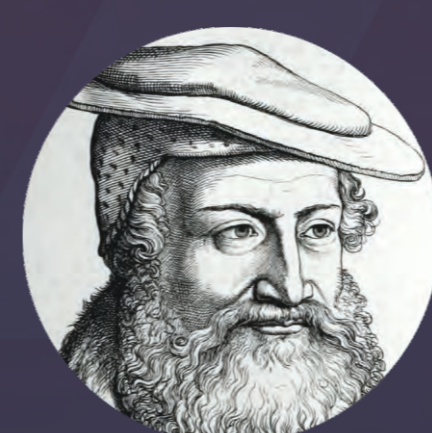
Генріх Шютц
1585 – 1672

німецький композитор і органіст раннього бароко. Вважається найвидатнішим німецьким композитором до Й. С. Баха

Георг Фрідріх Гендель
1685 – 1759

німецький і англійський композитор, творець відомого музичного твору «Месія». Глибоко вплинув на пізніших композиторів Гайдна, Моцарта, Бетховена

Ганс Сакс
1494 – 1576

німецький поет, драматург. Відомий представник бюргерської літератури XVI ст. Автор віршу «Віттенберзький соловей», присвяченого Мартінові Лютерові

Гаррієт Бічер-Стоу
1811 – 1896

відома американська письменниця, борець за ліквідацію рабства, автор знаменитого роману «Хатина дядька Тома», дочка протестантського священика